

ОЦІНКА ХІМІЧНОГО СКЛАДУ АТМОСФЕРНИХ ОПАДІВ В РАЙОНІ СУХОГО ЛИМАНУ В 2013-2015 РОКАХ

Гриб О.М., к. геогр. н., доц., Нікітін П.С., Сімон Г.М., Гриб К.О.

Одеський державний екологічний університет (ОДЕКУ), м. Одеса

Постановка завдання. Дані про хімічний склад атмосферних опадів необхідні для оцінки їх впливу на гідроекологічний стану Сухого лиману.

Матеріали та методи. Оцінка хімічного складу вод, що надходили на водну поверхню Сухого лиману з атмосферними опадами, виконувалася з використанням середніх і фонових даних багаторічних гідрохімічних спостережень в районі м. Одеса [1, 2] та результатів вимірювань ОДЕКУ в 2013-2015 рр. (рис. 1-3). Відбір проб води атмосферних опадів виконувався з використанням опадоміру на метеорологічній навчально-науковій лабораторії (МННЛ) ОДЕКУ (П.С. Нікітін, Г.М. Сімон), визначення хімічного складу води атмосферних опадів – у навчальній лабораторії хімії навколишнього середовища ОДЕКУ в м. Одеса (К.О. Гриб), а оцінка хімічного складу – на кафедрі гідроекології та водних досліджень ОДЕКУ (доц. О.М. Гриб).

Результати дослідження. За період з 1962 по 1985 рр. в районі Сухого лиману (м. Одеса) середні (фонові) значення показників хімічного складу атмосферних опадів дорівнювали: гідрокарбонат – 6,0 (0,00-30,0) мг/дм³; сульфат – 18,2 (4,2-40,0) мг/дм³; хлор – 6,0 (1,3-26,0) мг/дм³; кальцій – 3,4 (1,2-12,0) мг/дм³; магній – 2,1 (0,4-11,0) мг/дм³; натрій – 2,6 (0,6-9,0) мг/дм³; калій – 1,0 (0,2-3,9) мг/дм³; азот амонійний – 0,8 (0,1-3,7) мг/дм³; сума іонів (мініералізація) – 35,1 мг/дм³.

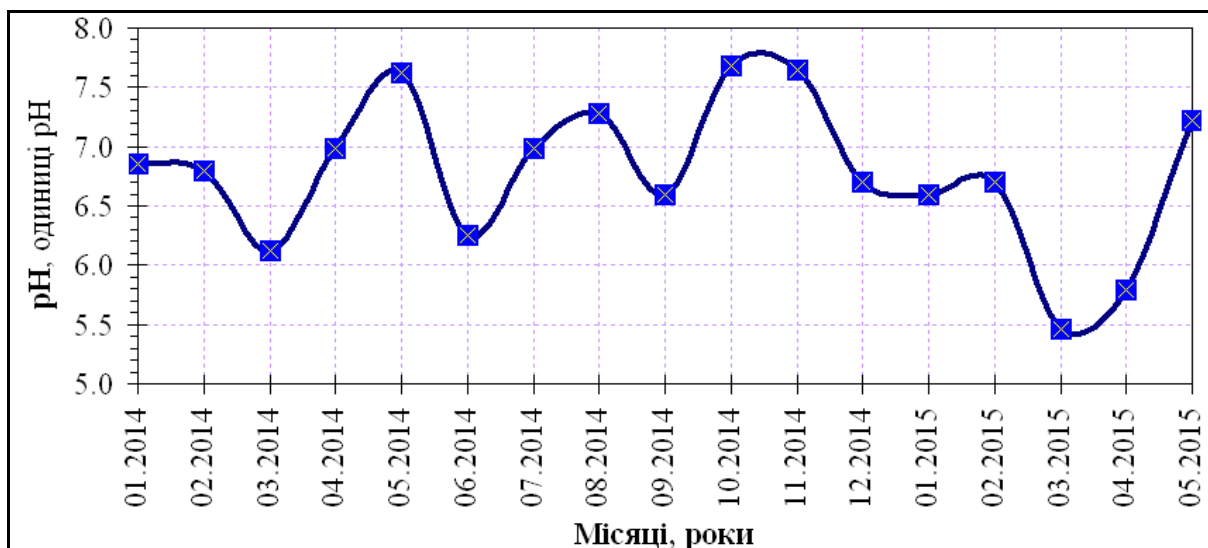

Рисунок 1 – Мінливість рН атмосферних опадів в районі Сухого лиману (МННЛ ОДЕКУ) за період з січня 2014 р. по травень 2015 р. (дані ОДЕКУ)

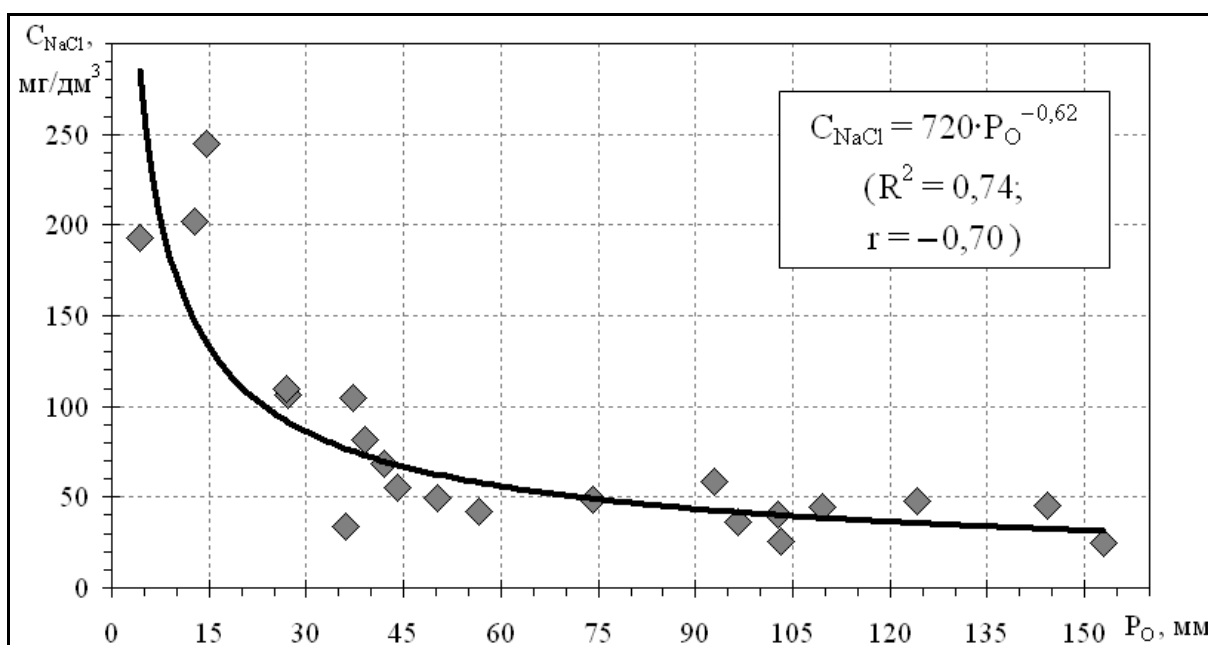

Рисунок 2 – Зв'язок вмісту NaCl у воді атмосферних опадів (C_{NaCl} , мг/дм³) та їх щомісячних шарів (P_O , мм) в районі Сухого лиману (МННЛ ОДЕКУ) за періоди березень-липень 2013 р. та з січня 2014 р. по травень 2015 р. (P_O – за даними метеостанції «Одеса-Обсерваторія» [3]; C_{NaCl} – дані ОДЕКУ)

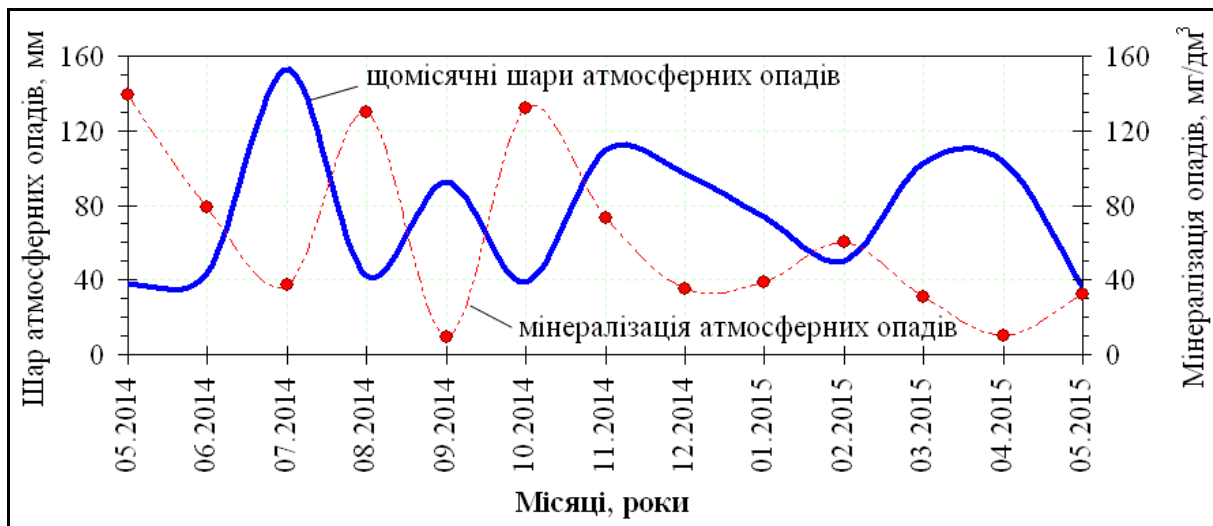

Рисунок 3 – Мінливість мінералізації води (ΣI , мг/дм³) та щомісячних шарів атмосферних опадів (P_0 , мм) в районі Сухого лиману (МННЛ ОДЕКУ) за період з травня 2014 р. по травень 2015 р. (P_0 – за даними метеостанції «Одеса-Обсерваторія» [3]; ΣI – дані ОДЕКУ)

Згідно класифікації природних вод за вмістом у них головних іонів, запропонованої О.О. Альокіним (1946 р.), удосконаленої В.К. Хільчевським і С.М. Курилом (2006 р.) [2] в середньому в другій половині ХХ ст. атмосферні опади в районі Сухого лиману (м. Одеса) належали до сульфатного класу, групи магнію та кальцію, другого типу, підтипу б ($S_{\text{Ib}0,035}^{\text{MgCa}0,34}$). За середньою мінералізацією атмосферні опади були прісні (дуже прісні), за твердістю – дуже м'якими. За величиною рН, що в середньому за період з 1996 по 2005 рр. дорівнювала 6,0 од. рН (змінюючись від 5,9 до 6,1 од. рН), атмосферні опади в районі Сухого лиману (м. Одеса) належали до слабкокислих вод.

Однак, за даними ОДЕКУ (рис. 1) за період 2013-2015 рр. середнє значення рН атмосферних опадів в районі Сухого лиману (МННЛ ОДЕКУ) дорівнювало 6,78 од. рН, тобто води належали до нейтральних, змінюючись від слабкокислих (5,46 од. рН – у березні 2015 р.) до

слабколужних (7,68 од. рН – у жовтні 2014 р.). Крім того, за даними ОДЕКУ, вимірними у період з 2013 по 2015 рр., встановлено, що вміст розчинених у воді солей та мінералізація води атмосферних опадів в районі Сухого лиману (МННЛ ОДЕКУ) зменшується при збільшенні їх щомісячних шарів (рис. 2 та 3) [3].

Висновки та пропозиції. За даними ОДЕКУ визначено, що між вмістом NaCl у воді атмосферних опадів (C_{NaCl} , мг/дм³) та їх мінералізацією (ΣI , мг/дм³) є кореляційний зв'язок, який апроксимується аналітичним рівнянням прямої: $\Sigma I = 1,63 \cdot C_{\text{NaCl}} - 15,8$ ($R^2 = 0,872$ – детермінант кореляції; $r = 0,934$ – коефіцієнт кореляції). З урахуванням даних ОДЕКУ про мінералізацію атмосферних опадів та її зв'язку з щомісячними шарами атмосферних опадів в районі Сухого лиману (МННЛ ОДЕКУ), визначено, що в середній за водністю рік на його водну поверхню (площа – 5,7 млн. м²) з водами атмосферних опадів (шар – 411,6 мм) надходить 270 тон розчинених мінеральних речовин. Пропонується продовжити науково-дослідні роботи з оцінки впливу хімічного складу атмосферних опадів на гідроекологічний стан Сухого лиману.

Література

1. Горев Л.Н., Пелешенко В.И., Курничный В.В. Методика оптимизации природной среды обитания: Монографія. – К.: Либідь, 1992. – 528 с.
2. Хільчевський В.К., Осадчий В.І., Курило С.М. Основи гідрохімії: Підручник. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 312 с.
3. Архів погоди в Одесі (01.01.2013-30.06.2015). Метеостанція № 33837 (WMO ID) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rp5.ua>.